

Čtenářská gramotnost

Úroveň čtenáře	1. úroveň – nováček
Cílová dovednost	Zpracování informací, rytmická deklamace, prožití rytmu celým tělem
Popis dovednosti	Čtenář porozumí významu jednotlivých říkadel, rytmicky deklamuje, rytmus prožívá více smysly. Rozumí tomu, co přečte. S pomocí i zcela samostatně reprodukuje text (rytmicky deklamuje). Poznává a doplňuje rým.
Forma aktivity	Individuální/Skupinová
Časový odhad	Aktivita – 130 minut Sebehodnocení – 15 minut
Pomůcky	Pracovní listy / interaktivní tabule, připojení k internetu (ev. stažení zvukových ukázek), Orffovy nástroje (dřívka, buben, tamburína, drhlo, triangl), pastelky, lepidlo

Použité metody a strategie

Dvojhlásé čtení, osvojení textů na základě imitace, ztvárnění textu pohybem, aktivní poslech, hra na tělo, Orffovy nástroje

Využití textu

Hudební výchova, výtvarná výchova, praktické činnosti (strom během roku), vystřihování rámečků s říkadly.

Struktura lekce

Evokace

Průvodce klade otázky vážící se k prvnímu pracovnímu listu, vede děti k diskusi, kterou usměrňuje. *Co myslíš, že znázorňují stromy na obrázcích? Co se děje s přírodou v jednotlivých ročních obdobích? Co dělá člověk během roku?*

Uvědomění – Práce s texty

Všechny texty (kromě *Přišlo jaro*) jsou zapsány ve formě dvojhlásého čtení. Textem *Přišlo jaro* průvodce začne, opakovaně ho dětem přečte, při četbě je nechá vymalovat sluníčko. Ostatní říkadla jsou zapsána „obrázkovým“ písmem, průvodce čte spolu s dětmi a tam, kde je obrázek, udělá pauzu a slovo doplní děti (tedy probíhá tzv. dvojhlásé čtení). Každé říkadlo je třeba několikrát přečíst, aby děti přijaly jeho rytmus. Průvodce se ptá po přečtení každého říkadla, zda v něm děti všemu rozumí. Namátkou se zeptá například: *Co znamená spojení veverušku těš? Co a proč s ní má panenka dělat? (Má ji utišit, potěšit, protože je smutná, že rozsypala jahody.) Co sedláci mlátili? (Obilí.) K čemu potřebovala liška klíček?* atd.

Poté nechá průvodce děti samostatně pracovat – děti vystřihnou kartičky s říkadly a přiřadí je k ročním obdobím. Následuje společná kontrola, kdy děti své přiřazení odůvodňují.

Přišlo jaro do vsi

Rytmická deklamace rozvíjí rytmické cítění, podporuje správnou výslovnost a mnoho dalšího.

Děti opakují nejdříve každý verš po průvodci, poté společně vytvoří kruh na zemi a všechny verše odříkají společně.

a) Klečí na zemi a hrají rukama:

Přišlo jaro do vsi, – dvěma prsty naznačují chůzi do kruhu

kde jsi, zimo, kde jsi? – otočí jednu, a pak druhou ruku dlaní vzhůru

Byla zima mezi náma, – 8× plesknou do země (plesk = úder dlaní)

ale už je za horama! – 8× plesknou na kolena

Hu, hu, hu, – 3× tlesknou rukama

Jaro už je tu. – vzpažíme

b) Postaví se do kruhu a zkusí předešlý pohyb ukázat celým tělem:

Přišlo jaro do vsi, – 6 kroků do středu

kde jsi, zimo, kde jsi? – otočí jednu, a pak druhou ruku dlaní vzhůru

Byla zima mezi náma, – 8× plesknou do stehů

ale už je za horama! – 8× tlesknou rukama

Hu, hu, hu, – 3× vyskočí

jaro už je tu. – s rukama ve vzpažení se zatočí a vrátí se na místo

c) Přidáme bicí nástroje:

Přišlo jaro do vsi, – dřívka, buben

Kde jsi zimo, kde jsi? – dřívka, buben

Byla zima mezi náma, – tamburína

ale už je za horama! – drhlo

Hu, hu, hu, – buben

jaro už je tu. – triangl, nebo všichni

Šla veverka na jahody a Běžela liška

Průvodce se ptá dětí, zda by ke sloům, která jim řekne, vymyslely jiná slova tak, aby se k nim hodila (aby se rýmovala).

Řekne rým a čeká na doplnění, s prvním příkladem může pomoci, aby děti pochopily princip.

na jahody – kolem vody – neví kudy

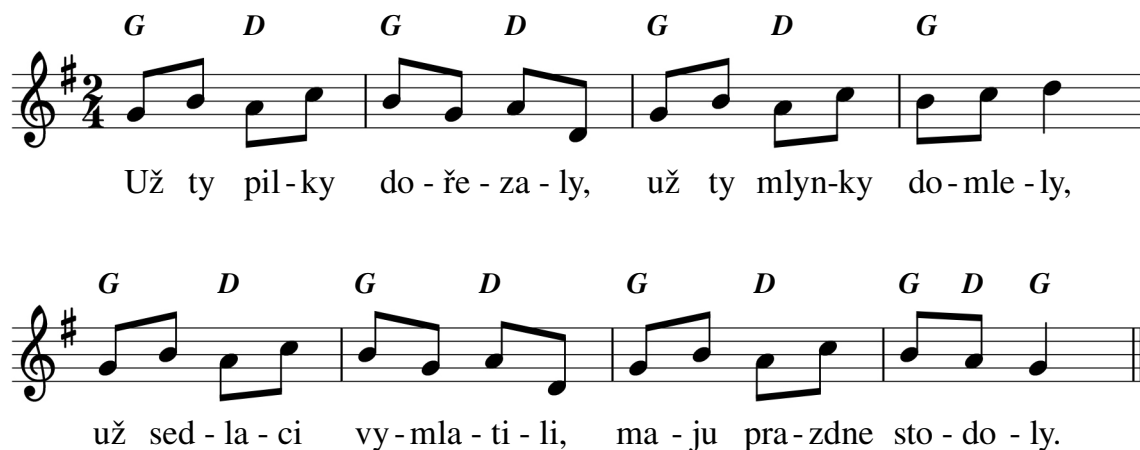
běž – těš – ... (veš, pleš, řež, lež,...)

ledu –

nebudu –

Už ty pilky

Ke každému verši vymyslí průvodce spolu s dětmi vhodné pantomimické vyjádření. Například první verš – jednou rukou „řeže“ do druhé jako do polínka, druhý verš mele předloktími, třetí představuje rukama mláčené obilí, čtvrtý udělá rukama nad hlavou stříšku. Průvodce nabízí své ztvárnění, ale zároveň nepotlačuje dětskou tvořivost. Měl by vymýšlet společně s dětmi, co na daný verš předvedou. Pak přistoupí k melodii písně.

Už ty pil-ky do - ře - za - ly, už ty mlyn-ky do - mle - ly,
už sed - la - ci vy - mla - ti - li, ma - ju pra - zdne sto - do - ly.

2. Jura enem poskakuje, Hanka se zas jen točí, muzikanti podřimují, hrom ať do nich uhodí!

Také zpěv doprovází pohybem – pantomimou. Na závěr průvodce pustí úryvek z Janáčkových Lašských tanců (<https://youtu.be/m2X75VBAhrA>) a v momentě, kdy děti slyší známý motiv písně, nezpívají, ale pantomimicky do nahrávky ukazují.

Reflexe

Vzhledem k spontánnosti dětí, která je pro tento věk příznačná, bude mít průvodce i skupina okamžitou zpětnou vazbu. V závěru provedeme pouze sebehodnocení.

Sebehodnocení – metodické okénko

Tabulka sebe/hodnocení umožňuje čtenáři a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu čtenáře v aktivitě. Sebe/hodnocení provádí čtenář samostatně nebo dle možností čtenáři navzájem po skončení aktivity, vyučující pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se čtenáři dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na žákovských pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Úskalí

Doplní průvodce po skončení aktivity.

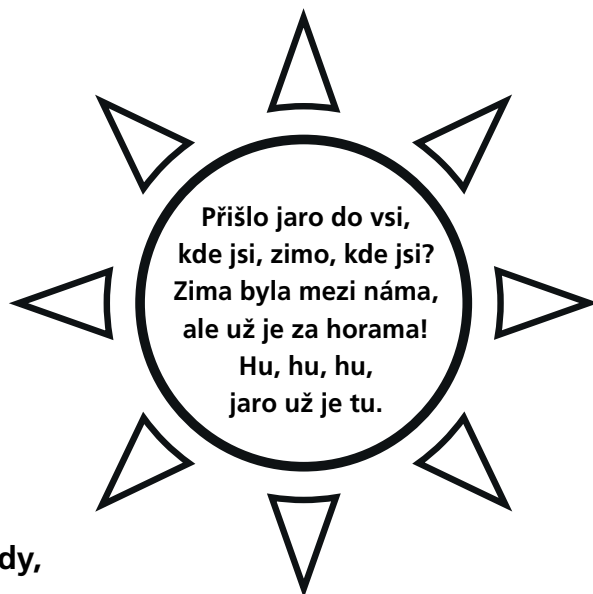
Aktivita pro nečtenáře klade větší nároky na průvodce, je nutné, aby se dobře připravil. Časová dotace dané aktivity se může v různých kolektivech výrazně lišit, proto je zde uvedena jen velmi orientačně.

Odkazy:

POSPÍŠILOVÁ, Lenka. *Český rok v lidových písních a říkadlech*. Praha: Hrajeto, 2014.

<https://youtu.be/m2X75VBAhrA>

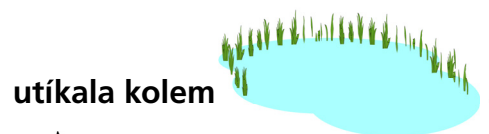
Přišlo jaro do vsi,
kde jsi, zimo, kde jsi?
Zima byla mezi náma,
ale už je za horama!
Hu, hu, hu,
jaro už je tu.

Šla veverka na jahody,
utíkala kolem vody.
Jahody se rozsypaly,
do studánky napadaly.
Běž, panenke, běž,
veverušku těš!

Šla na ,

utíkala kolem .

se rozsypaly,

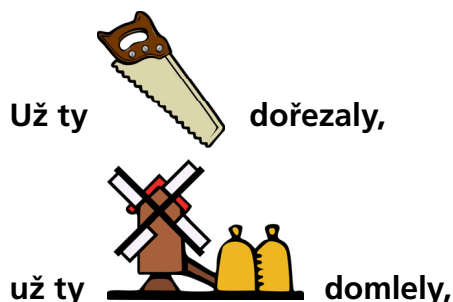

do napadaly.

Běž, panenke, běž,

veverušku těš!

Už ty pilky dořezaly,
už ty mlýnky domlely,
už sedláci domlátili,
majú prázdné stodoly.

Už ty dořezaly,

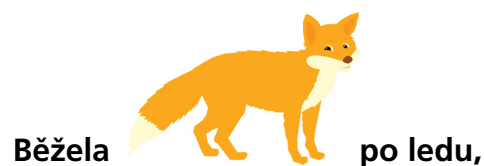
už ty domlely,

už sedláci domlátili,

majú prázdné .

Běžela liška po ledu,
ztratila klíček od medu,
kdo ho má, ať ho dá,
ať se liška nehněvá.

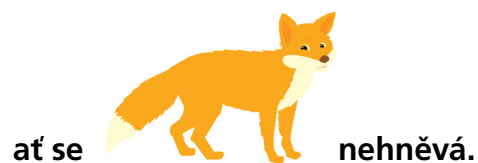

Běžela po ledu,

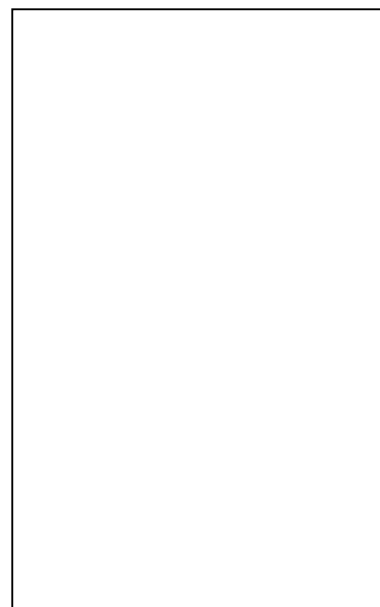
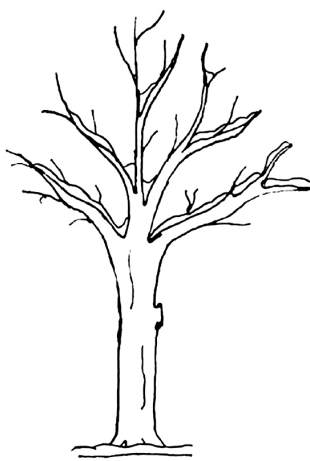
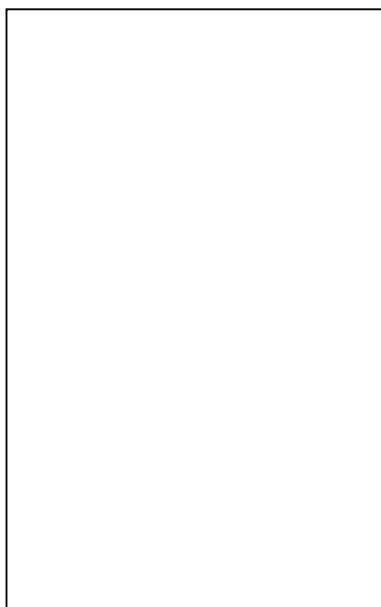
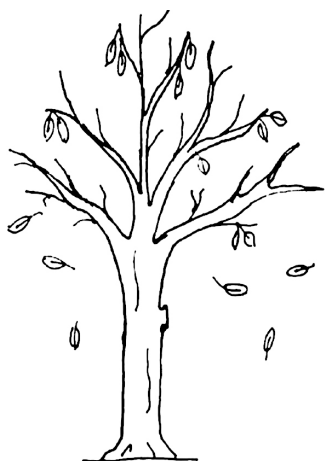
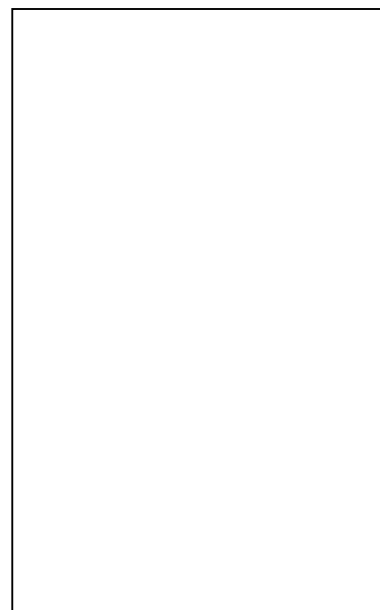
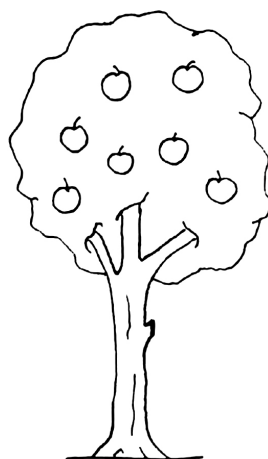
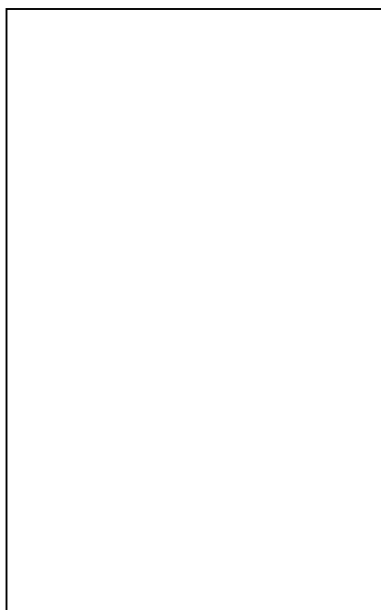

ztratila od medu,

kdo ho má, ať ho dá,

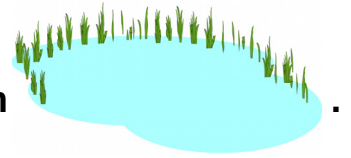

ať se nehněvá.

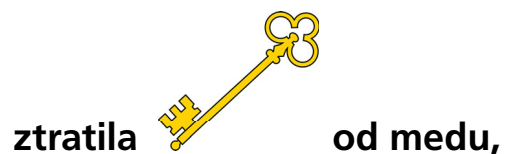
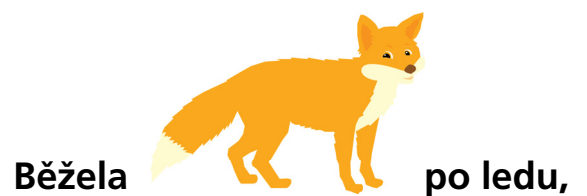
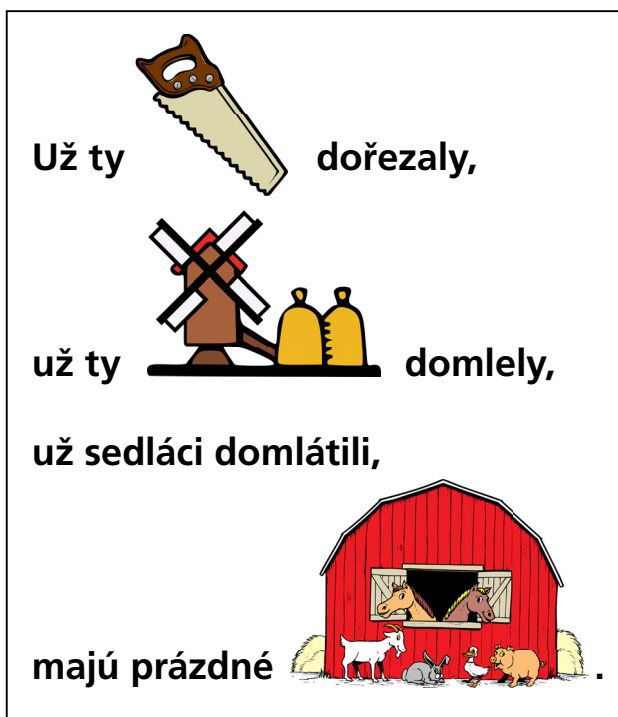

utíkala kolem

Běž, panenke, běž,

veverušku těš!

kdo ho má, ať ho dá,

